

*Плотнікова-Лісайчук А. А.,
асистент кафедри світової літератури та російського мовознавства
Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*

«ЖІНОЧИЙ СВІТ» У РОМАНАХ СОФІ КІНСЕЛЛИ

Анотація. Статтю присвячено дослідженню засобів формування «жіночого світу» в романах сучасної британської письменниці Софі Кінселли. У процесі аналізу було досліджено проблематику, образ головної героїні, іронію, символи та мотиви романів. Особливу увагу привернув гендерний аспект творів. Автором було зроблено висновок щодо різноманіття прийомів творення «жіночого світу» у творчості британської письменниці.

Ключові слова: гендер, С. Кінселла, шопоголізм, іронія, мотив, символ, чік-літ.

Постановка проблеми. Жіноча література займає особливе місце в сучасному літературному процесі, саме тому творчість жінок-письменниць привертає увагу дослідників. Софі Кінселла – відома сучасна англійська письменниця, у центрі художньої системи якої знаходиться жінка. До аналізу творчості С. Кінселли зверталася М. Болонєва (вивчення концепту *Man and Woman* на матеріалі романів письменниці), Ю. Ремаєва (особливості жанру чік-літ і його риси у творах), Т. Струкова (дослідження тексту жіночого роману), проте нас зацікавив аспект «жіночого світу» у творах письменниці, який ще не був комплексно досліджений науковцями. Саме ця відсутність аналізу методів і засобів, за допомогою яких формується «жіночий світ» Софі Кінселли, і зумовлює **актуальність** роботи.

Мета статті – з'ясувати основні засоби формування «жіночого світу» в романах С. Кінселли.

Виклад основного матеріалу. Щоб розпочати аналіз творів, необхідно звернутися до поняття «жіночого світу», який ми визначаємо в романах письменниці як сукупність тем, проблем, мотивів, художніх засобів і прийомів, які допомагають авторці-жінці створити простір світу головної героїні твору.

Софі Кінселла, відповідно до канонів жіночого роману, головною героїнею циклу романів про шопоголіка обрала молоду жінку, яка страждає на шопоголізм. Це, безумовно, свідчить про формування сюжету творів навколо суто жіночої проблеми – невпинної жаги купувати одяг, взуття чи аксесуари. Тонкий гумор і своєрідна самоіронія – характерні риси її творчості, у романах письменниці звертається до несвідомого жінок, їхніх інстинктів, бажань і пристрастей. Саме ці риси притаманні й сучасній жіночій літературі, і за допомогою них формується основа «жіночого світу» у творах. Цікаво, що в романах гармонійно поєднуються як ознаки жанру чік-літ, так і риси сучасної «серйозної» прози. Саме на це звертає увагу О. Кириліна, аналізуючи серію романів письменниці. Вона пише: «Серія є концептосферою сучасного жіночого світу, свого роду культурною «картиною світу» сучасної жінки. Виділення в цьому просторі найбільш значущих у смислово-плані понять дозволяє оцінити названі романи не за жанровим визначенням чік-літа, а як серйозну прозу, що ввібрала в себе проблеми соціальної психології та філософії буденної свідомості» [1, с. 26]. Авторка усвідомлено зупинила свій вибір на темі репрезентації світогляду сучасної жінки, вона вміло створює її світ, прикрашаючи буденність яскравими образами світу моди, гламуру та софітів.

Письменниця майстерно створює іронічні ситуації, що розкривають силу «жіночих» конфліктів творів. Так, у романі «Шопоголік на Манхеттені» Ребекка працює журналістом і пише статті на фінансові теми, де пояснює читачам, як правильно вести свої справи та фінанси, але сама намагається позбутися банківського колектора, який отрує її життя через борги, отже, зовнішнє протиріччя виливається у внутрішній конфлікт героїні. Художня рефлексія С. Кінселли розкриває невпевненість сучасної жінки, її низьку самооцінку. Червоною лінією в романах письменниці проходить тема «кризи духовності», а основна думка романів Софі Кінселли полягає в такому: сучасне суспільство більше, ніж раніше, провокує жагу володіння, що неминуче породжує конфліктну ситуацію, боротьбу духовного й матеріального.

І. Кабанова щодо ролі героїні в романах жанру чік-літ зазначає: «Із соціологічного погляду цей жанр фіксує нові типи поведінки, взаємин, звичок і залежностей особистості, що живе в епоху розквіту споживчого товариства, і робить це виключно на матеріалі повсякденного життя» [2, с. 47]. У романах письменниці зображується декілька «жіночих» ритуалів (весілля, народження дитини й інші), серед яких перше місце займає весілля, проте воно не є результатом тяжкої праці героїні, для неї це справжнє свято, яке «чарівним чином» з'являється в її житті. Ребекка сама розуміє, що в якійсь мірі вона «очікує на диво» і поводить себе як дитина: «Господи, як неприємно – відчуваю себе як маленька дівчинка на дорослій вечірці» [3, с. 238]. Сама вона вбачає у власній інфантильності корінь своїх життєвих проблем. Героїня наївна, добра й чуйна, вона багато фантазує, щоб залишитися безкарною в тих ситуаціях, які створила сама. Вона – сучасна жінка, яка чудово долає всі перепони на шляху до власного «Я» без маній і психологічних проблем. Т. Струкова пише: «Ребекка Блумвуд страждає на оніоманію – нестримне бажання витратити гроші, хворобу багатьох сучасних городян. На думку Ребеки, шопінг – найкращий засіб від нудьги» [4, с. 149]. Цікаво, що дівчина ототожнює себе з тим, що вона одягає. Портрети героїні в романі не містять конкретних деталей її зовнішності, а тільки перерахування того, у що в цей день вона вбрана з повним переліком брендів. Брендуння образів героїв – ще один засіб створення жіночого світу, адже лише жінка бачить його в речах і брендах.

Характерним для творів Кінселли є довірливо-нетривіальний, інтимно-сповідальний тон романів, поєднання гумору й іронії, які виступають невід'ємними рисами «жіночого» світу її романів. А оскільки твори жанру чік-літ спрямовані на жіночу аудиторію, «вони набувають форми особистого щоденника або сповіді перед кращою подругою» [5, с. 8]. І хоча письменниця не використовує жанр щоденника у своїй творчості, але внутрішні монологи героїні близькі до щоденників за змістом і емоційним забарвленням.

Сюжет роману, як і внутрішній світ героїні, формується навколо її стосунків із чоловіком та із зовнішнім світом.

Ребекка оцінює чоловіка не як загальний образ, а окремими частинами: "I'll have to admit, he really does have quite a smile. Kind of heart-stopping, especially as it comes out of nowhere" [6, с. 24], що притаманне саме жіночому типу мислення. Сюжет розвивається лінійно, від зав'язки й до розв'язки спостерігається намагання Беккі виплутатися зі складних ситуацій і налагодити особисте життя. Усі проблеми, як водиться в жіночому романі, вирішуються чарівним чином. Цікаво, що постійною деталлю-символом, що впливає на повороти сюжету, є лист, але не любовний лист, а банківський. Книга починається листом із банку «Ендвіч», який «нав'язав Ребекці, випускниці заштатного університету, додатковий «кредитний ліміт у 2000 фунтів» [3].

У романі, у традиціях жанру чік-літ, окрім Беккі та Люка, виникає образ «іншої жінки» – бізнесвумен Алісії, прагматичної жінки зовсім іншої формації, з якою Беккі змагається за кохання Люка. Також присутні інші жіночі образи: подружки С'юзен, матері, колег. Люк – чоловік мрії Ребекки, він змінює її на краще. За допомогою цього образу вона розкривається, проходить еволюційний шлях. Чоловічі образи, окрім образу головного героя, представлені приятелем Беккі Таркіном і банківським менеджером, які є повною протилежністю героїні. Другорядні персонажі зображені письменницею неймовірно яскраво й колоритно.

Торкаючись гендерного аспекту в романі, маємо зазначити, що дискурс Кінселли є прямим щодо концепту «Жінка» і перекресним щодо концепту «Чоловік». Письменниця активно використовує термінологію світу моди, одягу та краси, які створюють образ сучасної «fashion-орієнтованої» споживачки.

У «жіночому» світі роману тема кохання тісно сплітається з темою споживання. Також у творі присутні мотиви казки: героїня, провінційна дівчина, мріє стати світською левицею, вийти заміж за принца й жити довго й щасливо. Тут виявляється ще одна риса «рожевого роману» – постійне озвучення чарівних мрій, більшість із яких справджується. Отже, ми спостерігаємо реалізацію сучасних гендерних стереотипів у символіці роману та в мові персонажів, що відображують ідеали конкретного історичного періоду й умови культурного середовища англійського суспільства.

У романі «Темний світ шопоголіка» важливу роль відіграють образи-символи, а одним із найбільш продуктивних із них є одяг: "He has medium-brown curly hair, cropped short and polished shoes, his designer watch" [6, с. 71].

Жіноче письмо проявляється й у побудові хронотопу. І хоча зазвичай це локус одного міста, а в «Темному світі шопоголіка» – Нью-Йорк, Кінсела буде його за допомогою реалій модних магазинів чи ресторанів: «Ми звертаємо за рід, і моє серце починає битися від захвату. «Тіффані!» Салон «Тіффані» прямо переді мною! Я просто не можу не заглянути туди. Адже хіба не це суть і серце Нью-Йорка? Крихітні коробочки ніжно-блакитного кольору з білими стрічками та ці срібні горошинки <...> я крадькома підходжу до вітрини й жадібно вдивляюся в неї» [3, с. 195]. Тобто духовний світ замінюється матеріальним, і саме про це попереджає письменниця. І. Кириліна із цього приводу зазначає: «Характерна героїня – знак часу, який відображає типологічні тенденції сучасності. Бренди з реальності масових комунікацій, повсякденного побуту, торгівлі, реклами сьогодні активно увійшли в тексти багатьох авторів художньої літератури, формуючи ментальні образи не тільки речей і предметів, а й стратегії поведінки героїв» [1, с. 21].

Мова роману досить емоційна, адже емоційність – невід'ємний атрибут жіночих романів. У жіночому письмі смуток, емоції жінки яскраво виражені в описі зародження почуттів або розвитку стосунків

Світ жінки, у традиціях жанру чік-літ, репрезентується у внутрішній мові героїні, її монологів. Якщо порівняти думки й слова Беккі, то вони часто протилежні, адже саме так поводить себе звичайна жінка. У кінці рожевих романів завжди є happy-end: у романі героїня переконається, що володіння річчю не приносить задоволення, а справжні радості життя – це друзі, повага колег і кохання найкращого чоловіка у світі.

Отже, у романах письменниці наявні основні риси жанру чік-літ: молодий вік героїні, іронічний тон оповідання, превалювання розмовної мови, перший тип нарративу (довіриливо-сповідальний), звернення до лінійного «жінкоцентричного» сюжету, типовість «жіночого» конфлікту, переважання жіночих персонажів; наявність опозиції «чоловік» – «жінка»; превалювання прямого гендерного дискурсу; звернення до основних «жіночих» проблем у зображенні «жіночого» світу романів.

Додатковими характеристиками твору можна назвати вільне вираження авторського «Я» через образ головної героїні Ребекки Блумвуд, велику кількість мовних засобів і стилістичних фігур для створення художнього образу, емоційного стану та полістилістики роману. Іронія та пародія – основні художні засоби Кінселли в побудові як сюжету, так і системи образів. Її герої досить цікаві, зображені ситуації природні, а головне – цілком відповідають потребам сучасних читачок жанру чік-літ. Роман має щасливий кінець за жанровим каноном, героїня завжди спроможна впоратися з викликами долі. Мова роману заслуговує особливої відзнаки, оскільки книга написана легкою розмовною мовою, текст чудово читається англійською мовою.

Щодо гендерної забарвленості, то, за словами Т. Ремаєвої, «завдяки колоритному прояву англійськості й фемінності картина світу, представлена у творі, є актуальним відображенням свідомості сучасної англійської жінки» [7, с. 7].

Таким чином, типовими засобами створення «жіночого світу», наявними в романах С. Кінселли, є такі: молодий вік Ребекки (головна героїня всього циклу романів), засіб іронії в побудові сюжету та зображенні героїв, яскрава емоційна жіноча мова, наближена до розмовної та прикрашена різними синтаксичними та стилістичними прийомами. Сюжети прості, здебільшого лінійні, письменниця відображає життєві ситуації жінок у звичайному житті: любов, борги, побачення, знайомства, дружба, вагітність, робота, проблеми ваги й здорового способу життя, залежності й звички, смерть, початок нового життя і, безумовно, шопінг; основний конфлікт – боротьба з власними вадами на шляху до щастя; переважання жіночих персонажів; наявність опозиції «чоловік» – «жінка». Таким чином письменниця створює тонкий світ жінки, в якому кожна читачка знаходить щось своє, близьке, жіноче.

Висновки. Отже, можна констатувати, що творчість Софі Кінселли є зразком сучасної жіночої літератури, а її романи привертають увагу до жіночих проблем сучасної жінки, створюють справжній художній «жіночий» світ і репрезентують «жіноче письмо» як на рівні жанру, так і на об'єктно-тематичному рівні.

Література:

1. Кирилина А. Гендерные аспекты языка и коммуникации: автореф. дис. на соиск. уч. степ. д-ра филол. наук: специальность 10.02.19. М., 2000. 40 с.
2. Кабанова И. Английская критика 1990-х годов о литературном процессе в Великобритании после 1945 года. Изв. Саратов. ун-та. Нов. сер. Сер.: Филология. Журналистика. 2008. Т. 8. Вып. 1. С. 43–49.
3. Кинселла С. Шопоголик на Манхэттене. М.: Фантом Пресс, 2008. 448 с.
4. Струкова Т. Повседневность и литература. Научно-философский анализ повседневности: проблемы и перспективы в XXI веке / под ред. Т. Струковой. Воронеж, 2010. С. 141–157.
5. Бондаренко М. Текущий литературный процесс как объект литературоведения (Статья первая). Новое литературное обозрение. 2003. № 62. URL: <http://magazines.russ.ru/nlo/2003/62/bond.html>.
6. Kinsella S. The Secret Dreamworld of a Shopaholic. London: Black Swan, 2006. 320 p.
7. Ремаева Ю. Постфеминистская проза Британии на рубеже XX–XXI вв. (феномен «чик-лит»): автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.06; Нижегородский государственный университет имени Лобачевского. Н. Новгород, 2007. 21 с.

Плотникова-Лисайчук А. А. «Женский мир» в романах Софи Кинселлы

Аннотация. Статья посвящена исследованию приемов формирования «женского мира» в романах современной британской писательницы Софи Кинселлы. В процессе анализа исследовалась проблематика, образ главной героини, прием иронии, символы и мотивы романов. Особое внимание привлечен гендерный аспект произведений. Автором был сделан вывод о многообразии приемов создания «женского мира» в творчестве писательницы.

Ключевые слова: гендер, С. Кинселла, шопоголизм, ирония, мотив, символ, чик-лит.

Plotnikova-Lisaychuk A. “Women’s World” in the novels of Sophie Kinsella

Summary. The article is devoted to the study of the methods of forming the “female world” in the novels of modern British writer Sophie Kinsella. In the process of analysis problems, the image of the main character, irony, symbols and motifs of novels were examined. Particular attention was drawn to the gender aspect of works. The author made a conclusion about the variety of ways in creation a “female world” in the writer’s work.

Key words: gender, S. Kinsella, shopaholism, irony, motive, symbol, chick lit.